

RETTSSAK nr. 46

Fra RIKSADVOKATEN

R.L.j.nr.4555/1946.

M/SH.

Oslo, 2. april 1946.

Herr statsadvokaten for landseviksaker i

Germansk og norsk landtjeneste.

Nedenfor inntas politirapport av 18/3 1946 inneholdende Axel Stangs forklaring om germansk landtjeneste, samt opprop og pressemelding vedrørende germansk landtjeneste. Jeg henleder forøvrig oppmerksomheten på Riksadvokatens rundskriv L. nr. 50.

Oslo, den 18/3 1946.

R a p p o r t

til

Politipræsidenten i Oslo

Kriminalpolitiet

Avgitt av kriminalbetjent Myklebust.

Angående Den Germanske Landtjeneste.

Domfelte, skogeier Axel Heiberg Stang, f. 21/2 04 sitter for tiden i Oslo Kretsfengsel, avd. A. har under ansvar som vitne selv utarbeidet følgende redegjørelse for å klarlegge hva Den Germanske Landtjeneste var:

Forhistorien til den såkalte Germanske Landtjeneste er den landtjeneste som visstnok allerede før krigen ble satt igang av den tyske ungdomsorganisasjon. Hitler Jugend (H.J.). Hensikten med landtjenesten var å bidra til i en viss grad å snu eller bremse på den sterke strøm fra landet til byene - fra jordbruket til industrien. Situasjonen i Tyskland var slik at den jorddyrkende del av befolkningen var blitt for liten og man søkte å bøte på dette ved å gjøre ungdom fra byene interessert i å slå inn på jordbruksyrket, dels som arbeidere på landet og dels med sikte på å bli selveiende bønder. Ungdommen som meldte seg til denne landtjeneste ble plassert i små leire eller hjem med 20-30 gutter eller jenter hvor de var under ansvarlig kontroll og ledelse, og hvorfra de hver dag enkeltvis eller noen sammen ble sendt ut til bønderne for å gjøre nytte for seg og for å få praksis i alt slags jordbruksarbeid. Landtjenesten var lagt an som en organisert yrkesopplæring i forskjellige trin gjennom et bestemt antall år og med en del teoretisk opplæring ved siden av den praktiske.

Den Germanske Landtjeneste var bygget opp på noenlunde samme måte som foran nevnt og med et program som fremgår av det som i 1942 og 43 ble offentliggjort herom i norske aviser.

Da Nasjonal Samlings Ungdomsrykling våren 1942 ble anmodet

om å sende deltagere til denne Germanske Landtjeneste var jeg i meget stor tvil om det var riktig og ønskelig for oss å delta. Det sterke press fra tysk side spilte naturligvis en betydelig rolle og jeg fant også at vi burde vise vårt ansikt innen rammen av dette tiltak, men jeg var klar over at med hensyn til de antydde fremtidsplaner burde eller kunne det ikke bli tale om noen organisert deltagelse fra norsk side, idet vi innen landets grenser hadde så rikelig med oppgaver og muligheter for den begrensede arbeidskraft vi disponerte. Dette gjorde jeg også klart overfor tyskerne og tok det bestemte forbehold at vår begrensede deltagelse nå ikke måtte innebære noen som helst forpliktelse hverken for den enkelte eller for landet til å være med i de fremtidige kolonisasjonsplaner.

På forsommeren 1942 reiste noen hundrede ungdommer gjennom Sverige til Posen.

(Under behandlingen av min sak i Lagmannsrett og Høyesterett ble et par ganger nevnt ca. 100 som deltagertall, hvilket må bero på en misforståelse.)

Både transporten og de enkelte leire var under ansvarlig norsk ledelse, likesom en norsk leder hadde overoppsynet med samtlige leire som alle lå i samme distrikt.

Før det år var gått som deltagerne hadde forpliktet seg for, ba jeg den tyske ungdomsfører Axmann om at man ikke måtte drive noen propaganda for å få den norske ungdommen til å gå inn for å bli kolonister dernede, idet jeg fant dette både uriktig og uten hensikt, hvilket han innså og så vidt jeg vet ble min anmodning sendt videre som ordre og overholdt. Riktignok hadde en underordnet ved en anledning spurt om det var noen som i fremtiden hadde lyst til å bli kolonister, men som vi hadde forutsagt var det ingen som svarte ja. Noen få meldte seg så vidt jeg husker for et år til, men de fleste reiste hjem. Av de nye som i Norge hadde meldt seg for det neste år reiste så vidt jeg husker en mindre del i juni 43, men de fleste kom ikke avsted fordi svenskene nektet gjennomreise. (Etter hva Riksadvokaten opplyste i Høyesterett var foranledningen til nektelsen en anmodning fra den norske Regjering i London). Det ble da fra tysk side foreslått at ungdommen skulle sendes med båt, men dette nektet jeg bestemt å gå med på. Deltagelsen det annet år 1943/44 innskrenket seg derfor til dem som allerede var dernede, 2-3 leirer og spørsmålet var senere overhodet ikke aktuelt. Den norske ledelse løste sin oppgave meget bra og hevdet seg på en udmerket måte overfor tyskerne.

Det falt meg aldri inn at vår deltagelse i Den Germanske Landtjeneste innebar noen bistand til tyskernes krigsføring, og jeg tror det var langt mindre den øyeblikkelige hjelp i jordbruket disse ungdommer kunne yte - enn de store fremtidsplaner som var avgjørende for tyskerne. Men jeg husker at jeg den gang resonerte slik at jeg ikke fant det urimelig at vi på den måte hjalp til litt med jordbruksarbeidet all den stund Norge årlig mottok ca. 180.000 tonn korn fra Tyskland og kanskje nettopp fra disse trakter.

Jeg hadde ikke noen store forventninger om at den jordbrukspraksis vår ungdom fikk dernede rent fagmessig sett skulle være av noen særlig høy verdi, men jeg regnet slik at de iallfall ikke ville ha vondt av å komme litt ut og lære andre forhold å kjenne. Og jeg var sikker på at respekten for og kjærligheten til sitt eget og til Norge skulle ikke bli mindre etterat de hadde lært forholdene dernede å kjenne, og det viste seg da også at dette slo til.

Allerede mens den norske ungdommen var med i landtjenesten

i Posen satte NSUF igang enkelte landtjenestetiltak her i Norge. Da svenskene i 1943 ikke tillot gjennomreise kom dette som en be-
leilig anledning til å få foretagendet avviklet. Etttersom forholdene
ble vanskeligere, var det ikke noe særlig hyggelig å ha denne ungdom-
men så langt vekk fra hjem og fedreland og alle var jo klar over at
det var nok av oppgaver å ta fatt på her hjemme. NSUF kunne derfor
sette alle krefter inn i den norske landtjenesten som da også nådde
visse resultater. Det ble opprettet en rekke såkalte onnehjelpe-
leire hvor ungdom - både medlemmer og ikke medlemmer av NSUF gjorde
god nytte for seg ved i sommerhalvåret å hjelpe bønderne med jord-
bruksarbeidet. Dessuten var det noen permanente landtjenesteleire
som gikk hele året, - det var forsøk på planmessig yrkesopplæring på
linje med det som innledningsvis er sagt om landtjenestens ide og
formål, dog var det ikke utelukkende byungdom som var med. En av
leirene var kombinert med skole for praktisk og teoretisk utdanning
av ledere, samtidig et ledd i yrkesopplæringen.

J. Myklebust (sign.)

Gjennomlest og vedtatt
Axel Stang (sign.)

1942 april 8. Artikkel i
Morgenbladet.

Opprop fra Ungdomsførerens Stab.

I tilslutning til foranstående opprop til den
norske ungdom om å slutte seg til Røngemarcktjenesten (Germansk
Landtjeneste) er der fra Ungdomsførerens stab, Presse og Propaganda-
avdelingen, sendt ut følgende:

Den beste garanti for at Norge i framtiden skal være sikret
frihet og selvstendighet, er at det norske folk yter aktiv innsats
på alle felter i den europeiske nyordning hvor dette er mulig. Når
appellen til den norske ungdom om å slutte opp om den germanske land-
tjeneste er gått ut, så er det fordi også de yngste skal få yte sin
innsats for Norge og de germanske folks fremtid og lykke.

Ungdom fra alle germanske land vil bli samlet på
de nyvunne områder i øst for å bygge opp hva et langt fremmed-herre-
dømme har ødelagt, og igjen sikre denne jord for germanerne ved sitt
offer og arbeide. Ved at den norske ungdom her kommer med, viser den
i gjerning sin vilje til ærlig samarbeid, og knytter fastere de bånd
som binder oss til våre frendefolk, og som er avgjørende for Norges
stilling i de år som kommer.

Landtjenesten er i første rekke organisert for
å bringe byungdommen i kontakt med jorden. De av deltagerne i land-
tjenesten som ønsker det vil få lettet adgang til å slå seg ned som
arbeidere i jordbruket enten i Norge eller på de nyvunne områder i
øst. De beste vil til og med på alle mulige måter bli støttet om de
ønsker å ta til med egne bruk.

Om den Germanske Landtjeneste kan vi gi disse
opplysninger:

1. Tjenestens varighet blir ett år. Deltagerne
forplikter seg til ikke uten absolutt tvingende grunn til å forlate
det arbeide de får anvist.

2. Den norske avdeling vil bli satt inn i de
vestligste områder av det tidligere Polen, og bare i de tyske folke-
grupper.

3. Som deltagere kan melde seg alle norske gutter
og jenter mellom 15 og 17 år som etter legeundersøkelse blir erklært
dyktig til det, og har foreldrenes samtykke.

4. Den norske avdeling vil stå under helt norsk

-4-

ledelse.

5. I arbeidsdistriktet vil deltagerne bli innlosjert i egne spesialbyggede hjem, hvor alle krav til hygiene er tilfredsstillende.

6. Arbeidet foregår rundt på gårdene hos de tyske bønder, og vil ikke bli tyngre enn forsvarlig for alderen. Norske førere vil til stadighet inispisere arbeidsstedene.

7. Forpleiningen besørjes av de bønder hos hvem deltagerne får anvist arbeide.

8. Der vil bli gitt minst en hjemreisetillettelse til Norge i løpet av tjenestetiden, sannsynligvis ved juletider.

9. Deltagelsen er ikke forbundet med noen utgifter.

10. Deltagerne vil bli lønnet etter vanlige tariff for unge landarbeidere, men bare 10-30 RM pr. måned vil bli utbetalt under tjenesten. Resten blir samlet i en sparekasse og utbetalt ved hjemreisen.

11. Deltagerne må bringe med: Uniform så langt som mulig, en civildress eller kjole, undertøy, strømper, toilet-saker, pussesaker, sysaker og andre småting de finner nødvendig, helst også et par arbeidsstøvler, gjerne gummistøvler. Arbeidsklær ellers vil bli gratis stillet til disposisjon under tjenesten.

12. Anmeldelse skjer til nærmeste hvervekontor. For Nordland, Troms og Finnmarks vedkommende skjer anmeldelse telegrafisk til Ungdomsførerens Stab, socialavdelingen, Rådhusgt. 17, V, Oslo.

Av hvervekontorer er opprettet disse:

Oslo: Holbergs pl. 1.

Sarpsborg: Festiviteten.

Lillehammer: NSUF's fylkeskontor.

Skien:

Kristiansand S.: Dronningensgt. 25.

Bergen: Chr. Michelsensgt. 5.

Trondheim: Th. Angellsgt. 10c.

13. Deltagerne melder seg skriftlig til de ovenfor nevnte kontorer, hvorefter de får tilsendt skjema til utfyllelse. NS's ungdomsfører, minister Axel Stang, har beordret ungfylkingfører Einar J. Rustad, Ungdomsførerens stab til leder for den germanske landtjeneste.

(Det bemerkes at Morgenbladet i sin artikkel har blannet sammen Langemarcktjenesten og Germansk Landtjeneste, som intet har med hinannen å gjøre. Ovenstående opprop gjelder bare Germansk Landtjeneste.)

x)

1942 november 4. Artikkel i Fritt Folk.

Bli med i den germanske landtjeneste.

Ungdomsføreren, minister Axel Stang, har sendt ut følgende appell om å delta i den germanske landtjeneste:

Våre gutter i Regiment Nordland og Den Norske Legion har i handling vist at de vil sette alt inn for Norges og Europas sak. Sammen med kamerater fra nesten alle Europas nasjoner bidrar de med våpen i hånd til å befri Europa fra den fare som truer fra øst. I denne hårde kamp mot bolsjevismen er samkjenslen mellom alle de germanske folk igjen våknet. Land som fra de eldste tider har tilhørt germanerne, men som er forfalt under et langt fremmed

-5-

herredømme, er vunnet tilbake.

Det er denne jord som påny skal sikres for germanerne og germansk kultur. Som et ledd i denne framtidige kulturelle sikring av Europas østlige grenseområde, rykker ungdommen ut til germansk land-tjeneste.

Jeg oppfordrer dere, mine kamper i Ungdomsfylkingen og for øvrig all fedrelandssinnert norsk ungdom til sammen med kamerater fra Danmark, Tyskland, Nederland og Flandern å stille dere til tjeneste for den store felles-germanske sak. Selv om oppgavene og problemene for øyeblikket er store innen vårt eget lands grenser, selv om de krever all vår energi og oppmerksomhet, må vi søke å se utover vår daglige kamp og inn i framtiden. Den norske ungdommen må allerede nå forberede seg på det germanske og europeiske samarbeid som må komme etter krigen, og som vi ikke bare har plikt, men også rett til å være med i. Våre soldaters innsats og ungdommens landtjeneste skal gi oss grunnlaget for vår verdige plass i det nye Europa.

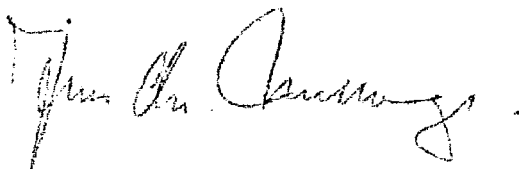
Heil og Sæl

Axel Stang

x) NB. Skal antagelig være 8. april 42. (Axel Stangs bemerkning.)

Endel eksemplarer av denne vedfølgende legges ved til fordeling blant politimestrene og de oppnevnte aktorer i Deres distrikt. Endel eksemplarer er sendt til Den Norske Dommerforening for videreekspeidisjon til samtlige dommere.

RIKSADVOKATEMBETET

Jens Chr. Mellbye